1426

א

ר' יוסף קירמן [illegible]

ד"ה עשה דשבתון ר"ת אי נשים מוזהרות ובפלוגתי ~~[illegible]~~ מאיר להריב"א (חתן ר"ת)

מבואר במס' ב"מ (דף ל"ב ע"א) ת"ר מנין שאם א"ל אביו, היטמא
(והוא כהן), או שאמר לו אביו ~~אלא~~ אל תחזיר, שלא ישמע לו, שנאמר
איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו, אני ה', כולכם חייבים בכבודי.
ועי' הגמ' שם, שאלו דכתב בהדיא את שבתותי תשמורו, הא לאו הכי הו"א צריך
ליה, ואמאי הא הוי עשה (כבוד אב), ולפני ל"ת ועשה (דשבת עשה ול"ת), ואין
עשה דוחה ל"ת ועשה, ולא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה, איצטריך
ס"ד אמינא הואיל ואיתקש כבודם (כבוד אב ואם) לכבודו של מקום, שנא' כבד
את אביך ואת אמך ונאמר כבד את ה' מהונך, הלכך לציית ליה, קמ"ל
דלא לשמע ליה עכ"ל. וכן מבואר שם (דף ל') דלא איצטריך קרא אלא
הכא דהשבת [illegible] דגוף הקרבן, דלא אתי עשה דהשבת האבידה
ודחה לאו ועשה, דטומאה בכהנים.

ובמס' קדושין (דף ל"ב, ד"ה מנין) כ' התוס' בשם ר"ת מאיר, דבעל אשה
בשבת מעשה דשבתון ר"ת, משום דהוי מ"ע שהז"ג, מ"מ לאו תגר להדליק
שאין שריפה גו"ש, ואין בכלל הטעם דאין עשה דשריפה דוחה ל"ת ועשה,
(X) והרי אשה אינה בעשה דשבתון, ומשום דהלאו של לא תעשה כל מלאכה
אלים הוא ויש מה עשה, דאין עשה דשריפה דוחה הלאו של ל"ת כל מלאכה.
והיינו דהעשה מאלם את הלאו, ואין עשה דוחה הלאו,
ועיין הפר"ח דגליון שם, דדברי התוס' אינם עולים יפה ואחד
עם הריב"א במס' חולין (דף קמ"ט) דכ' הריב"א שם דגוף דאין עשה
דוחה ל"ת ועשה, מ"מ הלאו נדחה [illegible] ואין לנין עליו.

(X) וה' פני ריב"א ל', והנה[?] [illegible]

דהלאו ל"ב, דמ"מ [illegible] דקיימו [illegible] הנשים חייבי[illegible]

(X) ועיין דכ' התוס' דהאשה אינה מוזהרת בעשה דשבתון, דהוי מ"ע שהזמ"ג.
[illegible] הגונה, דנשים חייבות בעשה דשבתון, כיון דמוזהרות בלא תעשה כל מלאכה.

העולה מהאמור, מחלוקת התוס' קידושין שם בשם ר' יוסף מאו"ר עם הריב"א בתוס' חולין שם.

והנה דעת להגרע"א (דף ז' שם) לפי הריב"א הנ"ל, מאי פריך הגמ' שם דלא איצטריך קרא למעוטי הכהן בגזירה שהיא בזה"ק מטעם דאין עשה דוחה ל"ת ועשה, ומשום הט"א אף יטמא הכהן בזה"ק, לא ילקה עליו, (לפי הריב"א), ולכן איצטריך קרא [illegible] שזו מלהתעלם, דליכא מע"ט, ושפיר ילקה ע"ז.

ושוב ראיתי, ב' אמרים (סי' י"ד) וצל"ע ביבמות (דף ה') תוכה ואכתי. שכתב דהא דפריך הגמ' בב"מ על הא דיכול או לו אביו היטמא ואל תחזיר ישמע לו ת"ל כו'. ופריך תיפו"ל דאין עשה דוחה ל"ת ועשה, דהך' הוא אלא תחזיר לו אבידה, דהוי ל"ת ועשה השבה ע"ש. ויש לעיין לדהוי דאין עשה דוחה ל"ת ועשה, משום דהוי אולמא הוי עשה מהוי עשה, ולכן הכא הכן נתן בלא יבמה ויעבור על העשה דייבום דקו"ע, וצריך להיות אלא ולא דחי. אבל הכא, הי בגו תקון אינו אל תחזיר האבידה הוי להיפך דאם יקיים מצות השבת אבידה, יעבור על מצות כיבוד דקו"ע. ואם יקיים מצות כיבוד ולא יחזיר, יעבור על עשה דהשבה דשלו"ג, והוה דהכא עדיף לקיים מצות כיבוד. או הוי דהגזירה דוקא לעשות איזו מצוה שירצה. (או תחזיר האבידה ויעבור על עשה דכיבוד דשלו"ג או דלא יחזיר ויעבור על עשה דהשבת אבידה דשלו"ג)

ומ"מ כן צריך קמו"י אלוני ד', דהחיוב לקיום מצות השבת אבידה עדיפא ממצות כיבוד (דבכה"ג ליכא מצוה דכבוד אב"ה). ובשאלתו להגרע"ק קדושין (דף ל"ב) דעשה שיש מאה זוז, ואלם אם הלוו ניחא, דע"כ צריך לקיום מצות השבת משום דיש בה עם הלוו כאלים, אבל לשי' הריטב"א (בחולין קל"ג ע"ו) דבאמת הלוו נפסה, רק דאין משה דמי מאה, משום מה אוללאו, קשה כנ"ל. וכן קו' הגרעק"א המובא לעיל, לפי מש"כ הגאו' הנצי"ב זצוק"ל וכנ"ל.

וכ' הגאון מהרש"ם, דהתוס' יבמות (ה' ב') ד"ה כולכם, דכל קמו"י דכבוד לא דחי שבת, וקמו"י אלוני ד'" אילו דהוי לאוין מוקדמין את השבת, כמו דבגמ' קדושין, היכי דאביו אומר הטמא עם עשה. ותירצו התוס' דבגמ' קדושין, יש לנו ב' מצוות, כבוד אב ואם, והברכה ביחד לעשות איזה מצוה אחרת, דשניהם הם מ"ע, ולכה שפיר אמרינן קודמת ואזיק לכו', וכאן דיש לפנינו ב' מצוות, את כיבוד אב, ולקיום מצוה, שניהם שוין, ולכה אמ' לעיר אותה ואביך חייבין בכבודו, וה"ב קמו"י אלוני ד'".

אבל היכא דאביו אומר שמוש לו דבר לו לעבור על לאו, ובכה"ג אמ' עדיפא, וצריך לקיים העשה ולעבור על הל"ת (כגון עקולת), בזה לא אמר אתה ואביך חייבין ~~בכבו~~ בכבודי, דהרי כן מצוה אחרת דעקולת.

וזה כוונ' קמו"י אלוני ד'" (ודקה אגלה לן), דבכה"ג ליכא מצוה דכבוד כלל.

ובמילא מיושב קושייתו דלעיל, דמוץ הקמ' שואל תחזיר, פשיטא דאין עקולת ועשה, כיון דאינו הכיבוד איכא מצוה דהשבה, והברירה בידו לעשות

ט

ד

איזה שיטה (לגבי הריב"ן), ומהני בזה הסברא דגזרה - ואינן חוזרין דאינה
שם יהי' הברירה בידו, וצריך לקיים המצוה.

ולפי זה יעויין לגבי (ס"ו ע"ד) דמוכח דלפי הריב"ן אינו חולק על סברת התוס', דגם להוי שינוי מעשה על הלאווים ואינו נפטר מן המשג ולפי הריב"ן דהוו נחמה אלא להוי מעשה דשינוי. ויל"ע. ועיין היטב.

תמצית הדברים: (א) שיטת התוס' (קידושין ל"ד ע"א) דרשה דתוספת יוה"כ, נשים אינן מוזהרות, דהוי מ"ע שהזמ"ג. ומאידך, דהיינו כיון דנשים מוזהרות על הל"ת דמלאכה לא תעשו; מוזהרות גם על המעשה. וכן לפי הפני (ביצה ל'), להרמב"ם קידושין ל"ד, דקיום עשה שהזמ"ג, נשים, כגון מצות דתוספת יוה"כ, מוזהרות גם הנשים.

(ב) בב"מ (דף ל') דל"ב קרא אני ה', וכהן שאסור לטמאות בביה"ק פטור להחזיר אבידה, כי אין עשה דהשבה, דחי ל"ת ועשה דטומאת כהנים.
וכן בגמ' לב שם, ל"ב ע"א, והיינו דהאב אומר היטמא (ואפי' אם רשע) אין עשה דכבוד דחי ל"ת ועשה דטומאת כהנים. וכן היינו דהאב אומר לו אל תחזיר אבידה, אין עשה דכבוד דחי ל"ת ועשה דהשבת אבידה.

(ג) מחלוקת רש"י ותוס' (קידושין ל"ד) והריטב"א (שם חולין דף ק"מ ע"א).

ה

ד) וכן לפי הריב"ו, הסובר דהוי כעין עשה דהוי ל"ת ועשה, משום דעשה לא דחי עשה (אלא הלכה נפקית), ולכולהו הכא כהן אסור לטמאות בשביל להחזיר אבידה, ואם נימא לפי הריב"ו, לא קשה, אם מייתי הגמ' למאי דמי קרא, והרי בעי' קרא אני ה' לומר דבכהן ליכא עשה דכבוד וכו'. (קו' הדבר להגרע"ק בא"ז)

וכן לפי אביו האומר לו הטמא, או אל תחזיר אבידה, אין שומעין לו. לפי הריב"ו, דעשה לא דוחה (כי אין העשה שוין), ולכן צריך קרא אני ה' ודו"ק.

ה) יישוב הרמב"ם, לפי התוס' יומא (ה' ב')

AnyScanner